

Ellen Wulff (oversættelse)

Koranen. København: Forlaget Vandkunsten 2006. 542 s. Pris indb. kr. 399.

Først med denne udgivelse foreligger Koranen i en fuldstændig, filologisk forsvarlig dansk udgave. Tidligere udkom udtog ved Frants Buhl, Johannes Pedersen og Finn Ove Hvidberg Hansen, og fra 1967 foreligger A.S. Madsens komplette oversættelse. Den repræsenterer imidlertid den i de fleste muslimers øjne kætterske ahmadiyya-bevægelse, men har dog bestemt kunnet formidle et indtryk af indholdet.

Med Ellen Wulffs uforkortede oversættelse foreligger Koranen på et nutidsdansk, der gør den så tilgængelig for danske læsere, som den nu engang kan blive. Sproget er klart og mundret og stillejet passende "bibelsk". Navne er, hvor de har bibelske forlæg, gengivet i overensstemmelse med den autoriserede bibeloversættelse, og det er et kup i formidlingsstrategien, at Allah er gengivet Gud. Det er en videnskabelig oversættelse, der holder sig så nær til den arabiske grundtekst som muligt, og selv om valg i rigtig mange tilfælde garanteret ikke har kunnet undgås, er de ikke styret af en bestemt teologisk interesse.

Det er sin sag at anmelde Koranen. Allerede på grund af sin virkningshistorie har den stor interesse. Men egentlig spændende læsning kan man ikke tale om. Sproget er mange steder formelagtigt, og der er uhyre mange gentagelser, også af historier, hvis indhold meget ofte forudsættes bekendt for at være rigtig forståelige. Ét forhold har især overrasket mig. Nok vidste jeg, at adskillige bibelske, især gammeltestamentlige, figurer også optræder i Koranen. Men at det er så massivt, som tilfældet er, var jeg ikke klar over, heller ikke at persongalleriet med meget få undtagelser i det hele taget er bibelsk. Der er meget få navne på personer og steder, der viser hen til andre figurer og steder. At det altså så er de samme historier, især om Noa, Abraham og Moses, der gengives igen og igen, er en anden sag.

Faktisk giver det således god mening at læse Koranen som bibelreception, ja som "rewritten Bible". Og det indtryk, som læsningen giver, er af et menneske, Muhammad, der har færdedes i omgivelser, hvor der er blevet fortalt "bibelhistorier". Der synes på intet tidspunkt at være tale om et litterært forhold; således er der ingen egentlige citater. Men til gengæld altså masser af genfortælling. Og interessant nok også af traditioner, der ikke optræder i de kanoniske skrifter. Det gælder Abrahams opgør med sin fars afgudsdyrkelse, som der ikke fortælles om i 1 Mosebog, men nok i pseudepigrafen Jubilæerbogen. Om Moses er der i sura 18 en historie, som må stamme fra den antikke romanlitteratur, og om Jesus fortælles flere gange, hvordan han formede fugle af ler og fik dem til at flyve, en historie, der i dag er kendt fra Thomas' Barndomsevangelium. En historie om, at Josefs skønhed var så påfaldende, at den fik et selskab af egyptiske fruer til i distraktion at skære sig i hænderne med deres frugtknive, kendte jeg i forvejen kun fra Thomas

Mann, men her går indflydelsen selvfølgelig den anden vej. At inddragelsen af bibelske figurer et stykke hen ad vejen har været behovsbestemt, ses af, at fortællingerne om Noas advareργerning over for sin samtid og Moses' kamp med en fjendtlig farao gang på gang på gang inddrages i Muhammads opgør med sin åbenlyst ikke særlig imødekommende samtid. De bibelske figurer, som ikke er specielt synlige på det narrative plan, optræder ikke; det er således karakteristisk, at af skriftprofeterne er det vist alene Jonas, vi hører om.

De fejltagelser, som kristne til alle tider har gjort sig morsomme over, er der rigtignok. Af egentlig "kristendom" er der ingen rigtige spor. Således optræder Jesus blot som manden med evangeliet, uden at vi får noget nærmere oplyst om dettes indhold. Ikke meget overraskende fremhæves monoteismen. Alt andet er afgudsdyrkelse, og flere gange angribes jeg havde nær sagt forventeligt kirkens treenighedslære, hvis dybere teologiske begrundelse det helt åbenbart ikke har været muligt at kommunikere. Soteriologien er båret af en stærk moralisme med tilhørende forkyndelse af en dobbelt udgang, hvor man enten havner i armene på jomfruer med store sorte øjne, eller i et Helvede, hvor ingen fryser, skønt de sikkert gerne ville. Her spares der ikke på krudtet. Koranens selvforståelse er, at den er sendt ned fra himlen i diktat, men under læsningen er det ikke altid let at få hold på, hvem der taler, for det kan også være profeten. De i alt 114 suraer er i Koranen i alt væsentligt anbragt efter længde, og det gør det vanskeligt at danne sig et indtryk af forskelle mellem den tidlige forkyndelse i Mekka, den senere i Medina og den seneste tilbage i Mekka igen. Men det må man jo så læse sig til i en indledning.

Det gør bestemt ikke udgivelsen mindre værdifuld, at der er tilføjet et register udarbejdet af Johan Hermann Rump. Det rummer de stikord med hensyn til navne og begreber, som den almindelige læser vil have brug for, også begreber, som man kunne lede efter, men som ikke optræder, for eksempel omskærelse. På s. 531 er "kvinder" dog placeret ifølge en anden alfabetisering end den almindelige.

Der er god grund til at ønske såvel forlag som læsere tillykke med Ellen Wulffs fornemme præstation.

Mogens Müller